

Správa o činnosti SDS v roku 2015

Spišský dejepisný spolok mal k 31. decembru 2015 344 aktívnych členov. V priebehu roku 2015 prijal 9 nových členov, valným zhromaždením boli pre neplnenie si povinností 9 členovia vylúčení. Od svojho založenia do 31. decembra 2015 spolok evidoval prijatie 575 členov. Spolok eviduje k 31. decembru 2015 9 zakladajúcich, 17 čestných, 17 kolektívnych, 307 riadnych a 37 podporujúcich členov.

Činnosť spolku sa v roku 2015 riadila plánom schváleným na XXIII. valnom zhromaždení, konanom 7. marca 2015 v Dome kultúry v Spišskej Belej. Na valnom zhromaždení sa zaprezentovalo 81 členov SDS, ktorých v úvode pozdravil primátor Spišskej Belej JUDr. Štefan Biľak. V prvej časti stretnutia odzneli tri prednášky, ktoré boli venované Dr. Michalovi Greisigerovi. Najprv referát s názvom *Zo života lekára, polyhistora a ľudomila Dr. Michala Greisigera* predniesla Zuzana Kollárová. Druhým referentom bol Andrej Novák, ktorý svoje vystúpenie zameril na prírodovednú činnosť spomínanej osobnosti. V tretej prednáške Dr. M. Greisigera ako archeológa predstavil Marián Soják.

Pred otvorením oficiálnej časti valného zhromaždenia vystúpil tajomník SDS, ktorý pripomenul mimoriadne bohatú polstoročnú organizačnú prácu Ivana Chalupeckého v rámci činnosti Krúžku historikov Spiša a Spišského dejepisného spolku. Spomínaný krúžok, predchodca obnoveného spolku, vznikol v roku 1965. Janka Galliková odovzdala za potlesku prítomných Ivanovi Chalupeckému kyticu piatich ruží, z ktorých každá symbolizovala desať rokov jeho práce v prospech krúžku a spolku.

Po prestávke otvoril predseda rokovanie valného zhromaždenia. Prítomní si vypočuli správu o činnosti za rok 2014 (Miroslav Števík, tajomník SDS), správu o hospodárení za rok 2014 (Soňa Polláková, hospodárka SDS) a správu revíznej komisie (Eduard Pavlík, predseda revíznej komisie SDS). Soňa Polláková v správe o hospodárení uviedla, že čisté príjmy v roku 2014 dosiahli sumu 3 883,13 eur, príjmy celkom so zostatkom z roku 2013 dosiahli hodnotu 6 627,97 eur. Výdavky v roku 2014 činili spolu 3 315,83 eur. Stav finančných prostriedkov k 31. decembru 2014 činil 3 312,14 eur. Najväčší výdavok sa v roku 2014 týkal vydania ročenky XXI/2013 (1 980 eur). Najvýznamnejšie príjmy tvorili členské príspevky (2 380 eur) a z 2% percent dane z príjmov a úrokov z bežného účtu (1 014,08 eur).

So správou revízorov hospodárenia oboznámil prítomných predseda revíznej komisie Eduard Pavlík. Konštatoval, že všetky výdavky boli schválené uznesením výboru SDS na základe stanov. Doklady sú riadne zaúčtované v peňažnom denníku, ktorý je vzorne a prehľadne vedený podľa predpísaných rubriek a finančných predpisov. Revízna komisia taktiež konštatovala splnenie plánu činnosti spolku na rok 2014 (dve konferencie – *Prvá svetová vojna a Spiš, Peňažníctvo a numizmatika na Spiši*, exkurzia – Spišská Nová Ves a okolie,

ročienka *Z minulosti Spiša XXII*). Revízná komisia navrhla VZ udeliť pokladničke Soni Pollákovkej absolutórium.

V ďalšej časti VZ predstrel predseda návrh výboru, ktorý sa týkal činnosti na rok 2015. V tajnom hlasovaní, ktorého sa zúčastnilo 69 členov spolku, bola možnosť vybrať si dve témy zo štyroch návrhov konferencií (slovensko-poľské vzťahy v rokoch 1918 – 1925, dejiny športu na Spiši, slovenčina na Spiši, profesor Alfréd Grosz) a jednu trasu z dvoch návrhov exkurzií (archeologické lokality v okolí Popradu a Spišského Štvrtku, pamiatky okolia Starej Ľubovne). Najväčšiu podporu získali témy: slovensko-poľské vzťahy v rokoch 1918 – 1925 (50 hlasov) a dejiny spišského športu (35 hlasov). Členovia spolku zároveň rozhodli, že jesenná exkurzia sa uskutoční po pamiatkach okolia Starej Ľubovne (43 hlasov). Prítomní členovia spolku schválili predloženú správu o činnosti, správu o hospodárení, správu revíznej komisie a udelili výboru absolutórium.

V ďalšej časti rokovania jeho účastníci stanovili predajnú cenu ročenky *Z minulosti Spiša XXII* v hodnote 8 Eur, pre členov SDS zľava 30% (5,60 Eur). Pre neplatenie členských príspevkov boli zo spolku vylúčení: Marián Dzurík, Tomáš Bujna, Štefan Diabelko, Karin Fabrová, Ľudovít Kaleta, Lýdia Korenková, Pavol Stano, Monika Tkáčová a Katarína Vojtášová.

V bohatej diskusii odznelo viacero zaujímavých informácií o aktivitách rôznych záujmových združení (Banický spolok Spiš), plánovaných konferenciách (Profesor Alfréd Grosz) a nových publikáciách (Dejiny mesta Spišská Nová Ves). Počas stretnutia v Spišskej Belej si členovia spolku prevzali najnovšiu ročenku *Z minulosti Spiša XXII*, ktorá má viac ako 300 strán. Na záver zhromaždenia sa za aktívnu účasť prítomným poďakoval predseda spolku.

Prvá konferencia s názvom *Slovensko-poľské vzťahy v rokoch 1918 – 1925* sa uskutočnila 20. júna 2015 v kongresovom centre kúpeľov Smerdžonka v Červenom Kláštore. V jej úvode privítal hostí Ivan Chalupecký. Nechýbali medzi nimi primátor mesta Spišská Stará Ves Jozef Harabin a starosta obce Červený Kláštor Štefan Džurný. Organizačne rokovanie konferencie zabezpečila členka výboru Milica Majeriková-Molitoris. Prvá prednáška v podaní Eduarda Laincza predstavila prítomným vpád poľskej armády na územie ČSR v rokoch 1918 – 1919, ako aj snahy o pripojenie Spiša k Poľsku. O období plánovaného ale neuskutočneného plebiscitu na hornej Orave a severnom Spiši, v ktorom sa mali tunajší obyvatelia vyjadriť ku ktorému štátu by chceli patriť, referoval Martin Garek. Skutočnosť, že napäté obdobie v pohraničí sa neobišlo bez obetí, pripomenul Ivan Chalupecký, ktorý priblížil dramatické okolnosti z roku 1920, počas ktorých prišli o život v prielome Dunajca československí úradníci zo Spišskej Starej Vsi. Generálny tajomník Spolku Slovákov v Poľsku Ľudomír Molitoris sa vo svojom príspevku venoval osudom nedeckého richtára Valentína Strončka. Milica Majeriková-Molitoris priblížila priebeh začleňovania časti Spiša a Oravy k Poľsku v rokoch 1920 – 1925. Na uvedenú prednášku nadviazal profesor Jozef Čongva, ktorý predstavil osudy slovenských kňazov na

pripojených územiach Spiša do roku 1925. Po bohatej diskusii sa účastníci konferencie vybrali do prielomu Dunajca, kde si spoločne uctili pamiatku československých úradníkov zo Spišskej Starej Vsi, ktorí tu v roku 1920 prišli o život. Konferencie sa zúčastnilo 50 členov SDS a 10 hostí.

Druhá konferencia s názvom *Z dejín spišského športu* sa uskutočnila 24. októbra 2015 v hoteli SOREA Titris v Tatranskej Lomnici. Organizačne ju pripravila členka výboru Zuzana Kollárová. V prvej prednáške profesor Miroslav Bobřík priblížil činnosť Nemeckých telovýchovných spolkov (DTV) na Spiši v rokoch 1918 – 1938. V ďalšom vystúpení Marián Kafka predstavil olympionikov, ktorí majú pôvod v našom regióne. Doteraz sa zúčastnilo olympiád takmer sto Spišiakov. Zaujímavý životný príbeh vyrozprával prítomným Peter Bučka, ktorému sa podarilo zistiť viaceré nové skutočnosti o olympionikovi Alexandrovi Bártovi. Tatranskému prostrediu sa venoval Ján Holko. Priblížil vývoj Športového klubu Vysoké Tatry a jeho zakladateľov. Prvý blok prednášok uzavrel Rastislav Ovšonka, ktorý svoju pozornosť upriamil na dejiny hokeja vo Vysokých Tatrách a v Poprade. Upozornil na skutočnosť, že sa traduje nesprávny rok počiatkov hokeja v Poprade. Po prestávke sa k slovu dostal Ján Petrik, ktorý predstavil históriu vzniku horolezeckého spolku JAMES. Záverečné vystúpenie patrilo Márii Jančekovej. Podrobne priblížila históriu športu v Kežmarku po roku 1945. V konferenčnej sále pripravili členovia Klubu filatelistov v Poprade a v Spišskej Novej Vsi pozoruhodnú výstavu so športovou tematikou. Pozornosť prítomných vzbudila rovnako zbierka odznakov, ktorú predstavil Štefan Roth. Konferencie sa zúčastnilo 42 členov SDS.

Exkurzia po pamätihodnostiach okolia Starej Ľubovne sa uskutočnila 19. septembra 2015. Jej úvod patrilo obci Toporec, známej v minulosti ako rodové sídlo šľachtickej rodiny Hrhovských. Účastníci exkurzie vysoko ocenili skutočnosť, že sa podarilo začať obnovné práce na záchrane tunajšieho kaštieľa. Veľkým prekvapením pre nich bol stav evanjelického kostola, ktorý sa v deväťdesiatych rokoch minulého storočia podarilo komplexne zrekonštruovať. Výraznou mierou k tomu prispeli niekdajší obyvatelia obce, bývajúci v Nemecku. V katolíckom kostole sa účastníci exkurzie dozvedeli mnoho zaujímavých poznatkov od historika Jána Endrődiho. Na základe štúdia pramenného materiálu dokázal, že spomínaný kostol bol postavený o pol storočia skôr, ako sa to dosiaľ uvádzalo. Ďalšou zastávkou exkurzie boli známe kúpele Vyšné Ružbachy, ktorých históriu priblížil Ivan Chalupecký. Pripomenul, že v minulých storočiach boli kúpele obľúbeným miestom stretávania sa poľskej i uhorskej šľachty. Treťou zastávkou exkurzie bola Stará Ľubovňa. Pracovníci tunajšieho múzea im vo výstavných priestoroch skanzenu predstavili zaujímavú výstavu *Ars liturgica* a na Ľubovnianskom námestí architektúru gotického kostola. Popoludňajší program pokračoval návštevou Jakubian, ktorým dominuje stavba jedinečného gréckokatolíckeho kostola, postaveného pred vyše storočím. Ďalšie kroky členov spolku smerovali k významnej technickej pamiatke. V jakubianskych lesoch sa zachovala vysoká

pec z 18. storočia. Uvedené skutočnosti osvetlil jeden z iniciátorov nedávnej obnovy spomínanej pamiatky, Jozef Daniel. Záver poznávania severovýchodného Spiša patrilo návšteve expozície liehovarníctva v obci Hniezdne. Účastníci exkurzie vysoko ocenili jej bohatý program, ktorý pre nich pripravil Ivan Chalupecký. Exkurzie sa zúčastnili členovia SDS s rodinnými príslušníkmi, celkovo v počte 60 osôb.

V roku 2015 zasadal výbor 3 krát: 10. februára (77. zasadnutie), 26. mája (78. zasadnutie) a 6. októbra (79. zasadnutie). Všetky rokovania sa uskutočnili v Štátnom archíve v Levoči. Ich hlavným obsahom bola príprava XXIII. valného zhromaždenia, konferencií o slovensko-poľských vzťahoch v rokoch 1918 – 1925, resp. dejinách spišského športu, exkurzie po okolí Starej Ľubovne, ročenky Z minulosti Spiša XXIII, ako aj prijímanie nových členov.

Počas celého roka 2015 boli členom spolku pravidelne zasielané pozvánky na rozličné kultúrne podujatia na Spiši, organizované najmä spišskými múzeami a galériami. Rovnako boli priebežne vydávané tlačové správy o činnosti SDS.

Všetky plánované úlohy, ktoré prijalo valné zhromaždenie SDS 7. marca, boli počas roku 2015 naplnené.

Miroslav Števík, tajomník SDS